

ГОЛОВНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ БІОСФЕРИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Проаналізовано механізм правової охорони біосфери в ЄС; визначено, що така охорона реалізується шляхом захисту птахів і середовищ їх поширення, збереження життєздатності прісної і морської водної стихії і її мешканців, інтегрованого управління прибережною зоною, правової охорони мешканців суші, збереження рідкісних тварин. Виділено пріоритетні об'єкти з відповідним режимом охорони у рамках Європейської екологічної мережі – Natura 2000.

ЄС визнав руйнування біосфери однією з найбільш актуальних комплексних проблем ХХІ ст. [1, с. 1–15]. Значна увага приділяється створенню сприятливого екологічного режиму для дикої фауни і флори. Так, уже Перша екологічна програма (ЕП 1) 1973 р. [2, с. 1] закликала до захисту птахів і деяких видів тварин. У Рекомендації Комісії 75/66/ЄЕС про захист птахів і середовищ їх поширення [3, с. 24–25] указувалося на різке скорочення та загрозу зникнення видів. Основними причинами вимирання було визначено інтенсивне полювання та втрату середовищ поширення через антропогенну діяльність. Стану навколишнього середовища Європи загрожувала небезпека, згубна для багатьох економічних секторів, особливо сільського господарства, туризму та якості життя.

Життєво важливими для захисту екологічного балансу стали Паризька конвенція 1950 р. про захист птахів і Рамсарська конвенція 1971 р. про збереження заболочених земель і середовищ поширення (стороною якої була і Україна у складі СРСР). Значним кроком у цьому напрямі стала Директива Ради 79/409/ЄЕС про збереження диких птахів [4, с. 1–18; 5, с. 3; 6, с. 41; 7, с. 9; 8, с. 9]. Суворість захисних заходів залежала від особливих ситуацій у рамках загальної охоронної політики з перспективою на довгострокове управління природними ресурсами як невід'ємною частиною спадщини народів Європи. Деякі види птахів потребували особливої охорони середовищ їх поширення для забезпечення виживання і відтворення. Комерційний інтерес не міг диктувати рівень експлуатації рідкісних різновидів. Їх маркетинг слід було заборонити, а дозвіл на полювання погоджувати з репродуктивними нормами у Співтоваристві в цілому. Забороні підлягали різні засоби і методи великомасштабного або неви-

біркового лову і полювання. Збереження птахів потребувало наукових досліджень і оцінювання ефективності вжитих заходів. Слід було також контролювати, щоб упровадження нових для Європи різновидів диких птахів не завдало шкоди місцевій флорі і фауні. Одночасно Рішенням Ради від 2 квітня 1979 р. [9, с. 6] регламентувалася охорона болотистих земель міжнародної важливості як житла диких птахів.

Низка правових норм була спрямована на збереження життєздатності прісної і морської водної стихії і її мешканців. Відповідно до міжнародних зобов'язань, Співтовариство посилювало нагляд за торгівлею різними видами дикої фауни і флори, дозволивши поки що імпортом китової продукції і захистом китів. З урахуванням важливості охорони навколишнього середовища і захисту цілісності екосистеми морів, які омивають Антарктику, Рішенням Ради 81/691/ЄЕС Співтовариство приєдналося до Канберрської Конвенції 1981 р. про збереження живих морських ресурсів Антарктики [10, с. 26–35] з метою: 1) недопущення зменшення використовуваних популяцій до рівня, що порушує їх природне відтворення; 2) підтримки оптимального співвідношення між популяціями; 3) запобігання або мінімізації ризику змін у морській екосистемі, беручи до уваги дії при експлуатації, наслідки впровадження чужорідних видів і взаємозв'язок акваторії з довкіллям у цілому.

Стратегія Співтовариства з інтегрованого управління прибережною зоною була спроектована в 1992 р. [11], визначена Рішенням Ради від 6 травня 1994 р. [12, с. 2] і згідно з ЕП 5 1993 р. [13, с. 1] будувалася на принципах сталої екологічної практики і розподіленої відповідальності.

Базовою для правової охорони мешканців суші стала Боннська конвенція 1982 р. про

збереження міграційного різновиду диких тварин [14, с. 10–22]. Кожне покоління було покликано гарантувати раціональне використання ресурсів Землі і їх збереження для майбутніх поколінь. Значущість диких тварин безперервно зростала з екологічної, генетичної, наукової, естетичної, регіональної, культурної, освітньої і соціально-економічної точок зору.

Особлива увага приділялася захисту мігруючих видів – популяцій диких тварин, що циклічно перетинають національні кордони. Статус їх збереження означав суму впливів на довгострокове існування і кількість цих тварин. Ефективний контроль мігруючих видів вимагав спільних дій усіх держав у межах національних кордонів, де такі види проводять певну частину циклу їх життя. Статус збереження визнавався сприятливим, якщо: 1) динаміка популяції стійко підтримувалася як життєздатний компонент екосистем; 2) діапазон виду не зменшувався; 3) існувало середовище поширення, достатнє для довгострокової підтримки популяції; 4) поширення і кількість різновиду наближалися до історичних із належним рівнем екосистеми, сумісним із раціональною організацією управління живою природою. Діапазон означав усі зони суші або води, на яких міграційний різновид мешкає. Середовищем поширення вважався будь-який регіон у діапазоні міграції з прийнятними умовами для життєдіяльності виду.

Значну роль у здійсненні Боннської конвенції відіграє створений у 1961 р. Всесвітній фонд дикої природи (WWF), який вживає заходів щодо охорони рідкісних тварин, бере активну участь у розробленні угод про захист лісів, морів і прісних водойм [15]. Сповідуючи принцип «кооперація, а не конфронтація», WWF робить ставку на співпрацю з урядами і економічними колами, адже партнерство дозволяє домогтися більшого, ніж конфлікти і протести. Реагуючи на критику Фонду, Нідерланди відмовилися від псового полювання [16]. Правові заходи і громадська думка роблять свою справу. Бобри, практично знищені 150 років тому, знову розплодилися в Німеччині [17]. Діяльність Фонду охоплює і українські Карпати – другий за величиною гірський регіон Європи, де поки що існує величезна кількість видів тварин і рослин [18].

Збереженню природних середовищ поширення та дикої фауни і флори присвячена Директива Ради 92/43/ЄЕС [19, с. 7–50; 20, с. 1; 21, с. 42], яка продовжує підтримку біологічного різноманіття (далі – БР) з урахуванням економічних,

соціальних, культурних і регіональних вимог для забезпечення сталого розвитку в цілому. Збереження БР у низці випадків потребує штучних умов і активних людських дій. Різний ступінь загроз згідно із встановленим Директивою Ради 79/409/ЄЕС регламентом припускає виділення пріоритетних об'єктів з відповідним режимом охорони в рамках Європейської екологічної мережі.

Встановлення особливого охоронного режиму для природних об'єктів відбувається за пропозицією держав-членів. Таких же повноважень потребує і Співтовариство, щоб визначити пріоритетні для збереження середовищ поширення і різновидів дикої природи. Відповідному оцінюванню підлягає будь-який проєкт, що може справити істотну дію на ділянку, яка охороняється, з обов'язковою компенсацією всіх негативних ефектів. Збереження пріоритетних середовищ поширення і видів є спільним обов'язком усіх держав-членів. З одного боку, це може накласти надмірний фінансовий тягар на деякі країни ЄС, з іншого – нерівномірний розподіл таких середовищ поширення і видів по Співтовариству може обмежити застосування принципу «забруднювач платить» до особливих випадків охорони природи. Тому узгоджено фінансування цих витрат із фондів ЄС. Планування землекористування і політика розвитку сприяють збереженню ландшафтів, життєво важливих для дикої фауни і флори. З цією метою створюється система спостереження за станом охорони природних середовищ поширення і різновидів. У ході її виконання Комісія періодично видає комплексні повідомлення про національні заходи, вжиті згідно з цим актом. Враховуючи необхідність адаптації Директиви до науково-технічного прогресу, Рада заохочувала необхідні дослідження і встановила процедуру коригування додатків.

«Збереження» в контексті даного акта означало підтримку або відновлення природних середовищ поширення і популяцій дикої фауни і флори в сприятливому статусі. Природні середовища поширення розуміють як земні або водні, природні або напівштучні зони, що мають цінні географічні, біотичні і абіотичні якості. Природні типи середовищ поширення, що мають значущість у рамках Співтовариства в цілому, включають: 1) території із зникаючим природним діапазоном; 2) території, що мають малий діапазон через їх регрес або ослаблення властивостей; 3) території, що представляють типові характеристики п'яти біогеографічних регіонів: Альпійського, Атлантичного, Контин-

ментального, Макронезії і Середземномор'я. Статус збереження природного середовища поширення означає суму впливів, яка може порушувати його стійкість, структуру і функції, а також довгострокову підтримку його типової різноманітності. Види дикої природи поділяються на такі, що зазнають загрози небезпеки, уразливі, рідкісні й місцеві, кожен із яких вимагає особливої уваги через характер середовища його поширення або потенційного впливу експлуатації на середовище поширення і статус збереження. Особлива зона збереження означає ділянку комунітарного значення, визначувану державами-членами за допомогою закону, адміністративного або договірної акти, який закріплює необхідні заходи збереження, підтримки або відновлення в сприятливому статусі природних середовищ поширення і популяцій, для збереження яких виділена така ділянка.

Європейська екологічна мережа зон, що особливо охороняються, – *Natura 2000* – створюється із включених у Додатки ділянок зі сприятливими природними типами і середовищами поширення. Кожна країна ЄС робить внесок у створення *Natura 2000* згідно з наявністю на їх території зазначених природних типів і середовищ поширення. Для тварин такі ділянки відповідають діапазону їх перебування як фізичної або біологічної основи їх життя і відтворення. Для водних видів ділянки визначаються там, де існує чітко окреслена зона їх невід'ємних життєвих чинників. Держави-члени мають вносити пропозиції з адаптації таких списків відповідно до результатів спостережень, що проводяться ними. Ієрархічна класифікація середовищ поширення проводиться за допомогою програми *Corine biotopes project*. До переліку середовищ, що охороняються, увійшли дубові, каштанові, лаврові і хвойні ліси, пальмові гаї, альпійські луки тощо. Таким чином, мета Директиви 92/43/ЄЕС полягає в забезпеченні БР за допомогою збереження природних середовищ поширення та дикої фауни і флори на європейській території держав-членів, у тому числі і при будівництві автострад [22, с. 14].

Рішенням Ради 93/626/ЄЕС ЄС приєднався до Конвенції ООН 1992 р. про біологічну різноманітність (далі – КБР) [23, с. 1–20], тим паче, що на території ЄС уже вжито низку заходів щодо збереження БР, що, враховуючи глобальний характер проблеми, сприяє збереженню біологічної варіативності в усьому світі. КБР стала базовим правовим актом, на підставі якого було прийнято низку розвиваючих положень.

У Преамбулі наголошується значущість БР і її екологічних, генетичних, соціальних, економічних, наукових, освітніх, культурних, регіональних і естетичних компонентів, а також важливість для розвитку і підтримки життєвих систем біосфери. Збереження БР визнається загальною турботою людства, але при цьому підтверджується суверенітет держав щодо їх власних біологічних ресурсів та їх відповідальність за збереження БР і сталі використання ресурсів.

Таким чином, мета аналізованої Конвенції полягає у створенні умов для збереження БР, сталого використання її компонентів і рівноправного розподілу вигод, що виникають унаслідок використання генетичних ресурсів, включаючи доступ до них і передачу відповідних технологій. Під *біологічною різноманітністю* розуміють різноманіття видів живих організмів різного походження, включаючи земні, морські та інші екосистеми і екологічні комплекси, різноманітність у межах різновиду, між різновидами і екосистемами. Поняття «*біологічні ресурси*» включає генетичні ресурси, організми популяції або будь-які інші біотичні компоненти екосистем, доступні для фактичного або потенційного їх використання. *Біотехнологія* означає застосування технологій, що використовують біологічні системи, живі організми або їх похідні для створення або зміни споживчих продуктів або процесів. Як *екосистема* розглядається динамічний комплекс рослин, тварин і мікроорганізмів, а також неорганічного навколишнього середовища, що взаємодіє як функціональна одиниця. *Генетичний матеріал* означає будь-який матеріал рослинного, тварини, мікробного або іншого походження, що містить функціональні одиниці спадковості. Під *середовищем поширення* розуміють місце або тип ділянки, звідки первісно походили організм або популяція. *Сталі використання* формулюється як такий шлях і розміри застосування компонентів БР, що не призводять до довгострокового зниження варіативності і підтримують потенціал задоволення потреб і прагнень людини.

Рішення Комісії 97/266/ЄС про формат інформаційного сайту системи *Natura 2000* [24, с. 1–156] деталізує відомості, які держави-члени згідно з Директивою Ради 92/43/ЄЕС подають Комісії для включення природних ділянок у вказану систему. Кожна така пропозиція забезпечується стандартним форматом даних про належні особливій охороні об'єкти комунітарного значення (SCI), включаючи іден-

тифікацію ділянки, місце її розташування і опис, екологічну інформацію із зазначенням критеріїв відбору ділянки, статус захисту і належність до біотопів (місце в ієрархії біотопів) *Corine*, а також ступінь впливу на ділянку ззовні.

Згідно з Керівництвом з інтерпретації середовищ поширення ЄС 1996 р., новим типовим кадастром *Natura 2000* і програмою класифікації *Corine*, Рада Євросоюзу у порядку адаптації до науково-технічного прогресу Директивою 97/62/ЄС [25, с. 42–65] включила в Додатки до Директиви 92/43/ЄС нові природні середовища поширення. До них увійшли: 1) прибережні і галофітичні середовища поширення; 2) прибережні і внутрішні дюни; 3) прісноводні середовища поширення; 4) помірні пустки і чагарники; 5) склерофілічні чагарники; 6) природні і напівштучні поля; 7) трясина і болота; 8) скелясті середовища поширення і печери; 9) високі ліси з типовим підліском і рідкісними різновидами флори і фауни.

Регламент Ради № 338/97 спрямований на охорону різновидів дикої фауни і флори за допомогою регулювання торгівлі ними [26, с. 1–69; 27, с. 9; 28, с. 1; 29, с. 3; 30, с. 5] і замінив Регламент № 3626/82 про застосування в Співтоваристві Конвенції про міжнародну торгівлю різновидами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення [31, с. 1; 32, с. 1].

Директива Ради 1999/22/ЄС регламентує умови утримання диких тварин у зоопарках [33, р. 24–26]. Даний акт прийнятий з урахуванням вимоги Регламенту № 338/97 про підтвердження адекватності умов утримання живих екземплярів перед їх імпортом у Співтовариство і забороняє вилов, зберігання, торгівлю і публічну демонстрацію з комерційною метою тварин, внесених у Додатки. Головна мета вказаної Директиви полягає в посиленні ролі зоопарків у збереженні біологічної варіативності. Регламент Комісії № 1988/2000 про припинення доставки в Співтовариство екземплярів деяких різновидів дикої фауни і флори [34, с. 25] регулює вилучення диких тварин з природного середовища їх поширення і подальше поводження з ними.

Цілий комплекс правових заходів Співтовариства був спрямований на охорону лісів. Регламент Ради № 2158/92 про охорону лісів від пожеж [35, с. 3–7; 36, с. 11; 37, с. 11; 38, с. 41] вказує на їх істотну роль у підтримці базової рівноваги ґрунту, водних ресурсів, клімату, фауни і флори, а також на внесок в охорону сільської місцевості і розвиток сільського господарства, стан яких визначався наявністю і хорошим утриманням навколишніх лісів. Захи-

сна роль лісів, особливо в південній частині Співтовариства, знаходилася під загрозою пожеж, які щороку пошкоджували великі площі, покриті рослинністю. Для зменшення кількості і ступеня займань і спалених ділянок слід було усувати причини пожеж і запобігати їм за допомогою нагляду за лісами, особливо в місцях постійної або циклічної загрози. З цією метою території Співтовариства були класифіковані за ступенем ризику з відповідним протипожежним режимом, включаючи такі інструменти, як інтегровані плани захисту лісів, банки даних про стан справ у ЄС і Постійний комітет лісового господарства, що діяв на основі п'ятирічних програм.

Враховуючи фундаментальну роль сільських спільнот у збереженні лісових угідь і фермерських господарств Європи, Регламент Ради № 308/97 [39, с. 11–12] приписує їх залучення до складання регіональних планів запобігання лісовим пожежам. Збереження лісових екосистем, крім економічних і екологічних функцій, підтримує соціальне середовище для працівників сільського господарства.

Істотним аспектом законодавства ЄС про охорону біосфери стала Стратегія лісового господарства, закріплена в рамках Порядку денного 2000 Рішенням Ради 1999/ЄС 56/01 [40, с. 1–4]. Враховуючи багатофункціональну роль лісів, організація сталого управління ними будується на основі комплексу функцій навколишнього середовища, особливо в розвитку сільських районів, щоб лісове господарство сприяло реалізації інших напрямів політики Співтовариства. Невід'ємним елементом Стратегії стали зобов'язання, прийняті ЄС у ході конференції Ріо 1992 р., на Пан'європейських міністерських конференціях із захисту лісів Європи у Страсбурзі (1990 р.), у Гельсінкі (1993 р.) і на Міжурядовому лісовому форумі ООН, та на Конференції 2002 р. в Йоганнесбурзі.

Таким чином, ЄС узяв на себе роль лідера, координатора і донора в міжнародних зусиллях з охорони біосфери. За його ініціативою формується глобальний комплекс національних програм з визначеними механізмами фінансування, реалізації і оновлення. Система владних і консультативних органів реалізує акти Співтовариства і розпорядження конвенцій стосовно особливостей регіонів у самому Союзі і за його межами. Діють такі програми дослідження і технологічного розвитку у галузях навколишнього середовища, як STEP і Епоха [41, с. 9].

Список використаної літератури

1. Sixth Environmental Action Programme // OJ L 242. – 2002. – 10 Sept.
2. First Environment Action Programme // OJ C 112. – 1973. – 20 Dec.
3. Commission Recommendation 75/66/EEC of 20 December 1974 to Member States concerning the protection of birds and their habitats // OJ L 021. – 1975. – 28 Jan.
4. Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds // OJ L 103. – 1979. – 25 Apr.
5. Council Directive 81/854/EEC of 19 October 1981 adapting, consequent upon the accession of Greece, Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds // OJ L 319. – 1981. – 7 Nov.
6. Commission Directive 91/244/EEC of 6 March 1991 amending Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds // OJ L 115. – 1991. – 8 May.
7. Council Directive 94/24/EC of 8 June 1994 amending Annex II to Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds // OJ L 164. – 1994. – 30 June.
8. Commission Directive 97/49/EC of 29 July 1997 amending Council Directive 79/409/EEC on the conservation of wild birds // OJ L 223. – 1997. – 13 Aug.
9. Council Directive 79/409/EEC of 2 April 1979 on the conservation of wild birds // OJ C 103. – 1979. – 25 Apr.
10. Canberra Convention on the conservation of Antarctic marine living resources // OJ L 252. – 1981. – 5 Sept.
11. Council resolutions of 25 February 1992 on action program for groundwater // OJ C 59. – 1992. – 6 March.
12. Council Resolution of 6 May 1994 on a Community strategy, for integrated coastal-zone management // OJ C 135. – 1994. – 18 May.
13. Fifth Environmental Action Programme // OJ C 138. – 1993. – 17 May.
14. Bonn Convention 1982 on the conservation of migratory species of wild animals // OJ L 210. – 1982. – 19 July.
15. Всемирный фонд дикой природы WWF отметил свое 40-летие // DW. – 2001. – 17 Sept.
16. Псовая охота отменяется // DW. – 2001. – 24 Sept.
17. Возрождение бобров // DW. – 2001. – 24 Sept.
18. Человек и природа // DW. – 2005. – 14 Apr.
19. Директива Ради 92/43/ЄЕС // OJ L 206. – 1992. – 22 July.
20. Commission Decision 97/266/EC of 18 December 1996 concerning a site information format for proposed Natura 2000 sites // OJ L 107. – 1997. – 24 Apr.
21. Council Directive 97/62/EC of 27 October 1997 adapting to technical and scientific progress Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora // OJ L 305. – 1997. – 8 Nov.
22. Commission Opinion 96/15/EC of 18 December 1995 on the intersection of the Peene Valley (Germany) by the planned A 20 motorway pursuant to Article 6 (4) of Council Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora // OJ L 006. – 1996. – 9 Jan.
23. Council Decision 93/626/EEC of 25 October 1993 concerning the conclusion of the Convention on Biological Diversity // OJ L 309. – 1993. – 13 Dec.
24. 97/266/EC: Commission Decision of 18 December 1996 concerning a site information format for proposed Natura 2000 sites // OJ L 107. – 1997. – 24 Apr.
25. Council Directive 97/62/EC of 27 October 1997 adapting to technical and scientific progress Directive 92/43/EEC on the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora // OJ L 305. – 1997. – 8 Nov.
26. Council Regulation (EC) No 338/97 of 9 December 1996 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein // OJ L 061. – 1997. – 3 March.
27. Commission Regulation (EC) No 939/97 of 26 May 1997 laying down detailed rules concerning the implementation of Council Regulation (EC) No 338/97 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein // OJ L 140. – 1997. – 30 May.
28. Commission Regulation (EC) No 2307/97 of 18 November 1997 amending Council Regulation (EC) No 338/97 on the protection of species of wild fauna and flora by regulating trade therein // OJ L 325. – 1997. – 27 Nov.
29. Commission Regulation (EC) No 2215/98 of 15 October 1998 amending Regulation (EC) No 881/98 laying down detailed rules for the protection of the additional traditional terms used to designate certain types of quality wine produced in specified regions // OJ L 279. – 1998. – 16 Oct.
30. Directive 1999/44/EC of the European Parliament and of the Council of 25 May 1999 on certain aspects of the sale of consumer goods and associated guarantees // OJ L 171. – 1999. – 7 July.
31. Council Regulation (EEC) No 3626/82 on the implementation in the Community of the Convention on international trade in endangered species of wild fauna and flora // OJ L 384. – 1982. – 31 Dec.
32. Council Regulation 558/95 // OJ L 57. – 1995. – 15 March.
33. Council Directive 1999/22/EC of 29 March 1999 relating to the keeping of wild animals in zoos // OJ L 094. – 1999. – 9 Apr.
34. Commission Regulation (EC) No 1988/2000 of 20 September 2000 suspending the introduction into the Community of specimens of certain species of wild fauna and flora // OJ L 237. – 2000. – 21 Sept.

35. Council Regulation (EEC) No 2158/92 of 23 July 1992 on protection of the Community's forests against fire // OJ L 217. – 1992. – 31 July.

36. Council Regulation (EEC) No 2158/92 of 23 July 1992 on protection of the Community's forests against fire. Implemented by 31994R0804 // OJ L 093. – 1994. – 12 Apr.

37. Council Regulation (EEC) No 2158/92 of 23 July 1992 on protection of the Community's forests against fire. Amended by 31997R0308 // OJ L 051. – 1997. – 21 Feb.

38. Council Regulation (EEC) No 2158/92 of 23 July 1992 on protection of the Community's forests against fire // OJ L 203. – 1999. – 3 Aug.

39. Council Regulation (EC) No 308/97 of 17 February 1997 amending Regulation (EEC) No 2158/92 on protection of the Community's forests against fire // OJ L 051. – 1997. – 21 Feb.

40. Council Resolution of 15 December 1998 on a forestry strategy for the European Union // OJ C 056. – 1999. – 26 Feb.

41. Council Decision 89/625/EEC of 20 November 1989 on a European Program on Science and Technology for Environment Protection (STEP) // OJ L 359. – 1989. – 8 Dec.

Надійшла до редколегії 10.12.2011

ЛОЗО В. И. ГЛАВНЫЕ АСПЕКТЫ РАЗВИТИЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОХРАНЫ БИОСФЕРЫ В ЕВРОПЕЙСКОМ СОЮЗЕ

Проанализирован механизм правовой охраны биосферы в ЕС; определено, что такая охрана осуществляется посредством защиты птиц и сред их обитания, сохранения жизнеспособности пресной и морской водной стихии и ее обитателей, интегрированного управления прибрежной зоной, правовой охраны обитателей суши, сохранения редких животных. Выделены приоритетные объекты с соответствующим режимом охраны в рамках Европейской экологической сети – Natura 2000.

LOZO V. MAIN ASPECTS OF DEVELOPMENT OF LEGAL REGULATION OF BIOSPHERE PROTECTION IN THE EUROPEAN UNION

The mechanism of legal protection of biosphere in EU is analyzed; it is defined that such type of protection is provided by means of protection of birds and their habitation, preservation of vitality of fresh and sea water and its inhabitants, by integrated management of a coastal zone, protection of inhabitants of the land, preservation of rare animals. Priority objects with appropriate mode of protection in the frame of European environmental network – Natura 2000 are determined.